

■ Niek de Groot & Ria van Dinteren

Interview met Rocky Hehakaija

Met een bal kun je zo veel meer!

Kun je door middel van spel leren en ontwikkelen bevorderen? Is spel in te zetten om hele gemeenschappen te veranderen? Voor ons een belangrijke vraag in dit themanummer over pret.

Over Favela Street

Favela Street is de stichting die Rocky Hehakaija (zie het omslag van dit nummer en de openingsfoto bij dit artikel) in 2014 oprichtte. Het woord *favela* verwijst naar de achterstandswijken in Rio de Janeiro. De doelstelling van de stichting is om jongeren uit deze achterstandswijken weerbaar te maken door middel van voetbal. Ze worden opgeleid als trainer of leren waar hun talenten liggen en kiezen een andere route met behulp van Favela Street. Rocky was zelf in haar jeugd een succesvol voetballer en ze schopte het tot Jong Oranje tot een blessure een eind maakte aan haar voetbalcarrière. Ze werkt nu voor haar stichting als inspirator, spreker en consultant. Haar belangrijkste motto is om mensen in beweging te brengen. Dat doet ze letterlijk – met de bal. Ze wil vooral dat haar activiteiten blijvende impact hebben.

www.favela-street.com

De taal van de bal...

“Toen ik geblesseerd raakte en niet meer kon voetballen, stortte mijn wereld in. Ik wilde alleen maar voetballen en prof worden. Ik stond op met de bal en ging 's nachts naar bed met mijn bal. Dus wat nu? In 2003 was ik 18 jaar en werd ik door de AVRO uitgenodigd om een week naar de favela's in Rio de Janeiro te gaan om daar de meisjes te trainen. Als jong meisje zag ik er enorm tegenop om te gaan. Ik had altijd last van heimwee en dit was wel heel ver weg. Maar wat ben ik blij dat ik dat heb gedaan!

Die ene week heeft mijn leven veranderd. Ik ontdekte de kracht van voetbal. Dat voetbal niet alleen een individuele taal was voor mijzelf, maar dat het iets teweeg kon brengen

in een omgeving die dagelijks te maken heeft met armoede en geweld. In favela's wonen de allerarmsten, er zijn drugsbendes en er wordt veel geschoten. In zo'n wereld brengt de bal uitkomst. Als er gespeeld kan worden, verdwijnen de zorgen even naar de achtergrond. Voor mij is voetbal de sleutel om met deze mensen in contact te komen. Ik kan nog steeds behoorlijk goed voetballen en dat spreekt de meisjes aan. Mijn taak was om het elftal voor te bereiden op de Street Child World Cup en dat is gelukt. Deze uitspraak klinkt natuurlijk heel makkelijk, maar er was best wat voor nodig.”

...de taal van de favela

“In mijn jeugd was ik best een uitzondering. Een lange meid van 1,91 meter en altijd met een bal in de weer. In Uithoorn, waar ik opgroeide, werd ik behoorlijk buitengesloten. Ik werd een manwijf genoemd. Deze vooroordelen doen wat met je. Ik noem dat zelf altijd 'klei in je oren'. Je luistert als het ware naar het beeld dat anderen van je neerzetten. En dat doet wat met je zelfvertrouwen. Laat staan als je opgroeit in een sloppenwijk. De meiden waar ik mee

werk, komen de wijk niet uit en zien weinig kansen voor zichzelf. Zij zien ook alleen maar die omgeving waar het recht van de sterksten vooropstaat. Zij ervaren extreme sociale uitsluiting door al die klei in de oren. Het steeds maar in die omgeving zijn, belemmert het ontstaan van een positief zelfbeeld. Dat heeft ook echt effect op je gedrag. Meedoen aan de Street Child World Cup betekent dus ook wat voor deze kansarme meiden. Het zelfbeeld van die meiden met sport verbeteren, was dan ook een van mijn doelstellingen zodat ze het gevoel kregen dat ze echt wat kunnen. En dat vroeg best veel: kwetsbaar zijn bijvoorbeeld en jezelf laten zien. Maar om terug te komen op de favela, als je daar opgroeit dan weet je niet goed hoe de wereld eruit kan zien en welke mogelijkheden er, naast *gangs* en armoede, nog meer zijn. *You can't be what you can't see*, is een van mijn uitspraken. Dus als je niets anders kent, dan zul je ook niets anders gaan worden."

You can't be what you can't see

Voetbal als ontwikkelprogramma

Al mijn programma's kenmerken zich doordat ze energie geven aan jongeren en doordat jongeren kunnen werken aan hun zelfbeeld. Mijn programma's zijn dus ook gericht op de langere termijn. Meestal duren ze twee jaar, waarbij er gestreefd wordt naar verandering bij de jongeren. Maar ook dat het wat oplevert voor de gemeenschap van die jongeren. De jongeren werken twee jaar met mensen die echt in ze geloven en ze positief benaderen. Door te spelen ben je ook gedwongen om echt contact te maken met elkaar. Mijn workshops starten altijd met het creëren van vertrouwen. Dat is de basis om verder te gaan. Het gaat ook om onderling vertrouwen, want je hebt elkaar nodig om een resultaat te behalen. Ik doe dus

veel oefeningen met de bal. Maar het is niet alleen maar plezier en spelen (al blijft dat heel leuk), we reflecteren ook als team: wat ging goed, waar kan het nog beter."

"Vertrouwen en spelen vormen de basis. Dus ik start met spelen met de bal zodat we elkaar beter hebben leren kennen en het leuk hebben met elkaar. Dit zijn spellen als overgooien, spelen met elkaar, acht ballen in het spel houden en dat soort oefeningen. Dat is voor mij het startpunt naar stap twee waarin het individu centraal staat. En daarbij gaat het om vraagstukken waarin je kunt laten zien wie jij bent en wat heeft gemaakt dat je bent zoals je bent. Ik geloof in de kracht van storytelling. Dat zet ik in door middel van schrijfoefeningen waarin ze terug moeten gaan in hun herinnering en drie objecten beschrijven die belangrijk voor ze zijn (geweest). Dat levert mooie gesprekken op. Natuurlijk gaat het niet altijd over de foto van een moeder die overleden is en wat dat heeft betekend. Het komt ook voor dat ze een Playstation beschrijven. Maar het doel van de oefening is delen met elkaar en ervaren dat dat ook kan. Dat je gezien wordt zoals je bent en dat je kwetsbaar kunt zijn in het team. Stap drie is de stap naar de community. We willen bereiken dat er een link ontstaat tussen de jongeren en de community waar ze wonen. Dat kan bijvoorbeeld zijn doordat ze zelf gaan trainen en dus iets sportiefs gaan doen. Maar het kan ook goed zijn dat ze een eigen zaak (zoals een kapperszaak) beginnen en zo bijdragen aan hun eigen community. Ons bovenliggende doel is om met deze groep positieve rolmodellen te creëren die de volgende generatie kunnen inspireren. We willen uiteindelijk bouwen aan sterkere gemeenschappen. Centraal staat hierbij *how to turn your skills into value*."

Klei in de oren van de bedrijven

"Niet alleen bij jongeren, maar ook bij bedrijven kom je mensen tegen met klei in

de oren. Mensen die lijden onder sociale uitsluiting. Dus er zijn best parallellen te trekken tussen de sloppenwijken en de bedrijven in Nederland. Ik was laatst bij een groot bedrijf en moest met het managementteam aan de slag. We hebben een uur gespeeld en achteraf vertelde de manager mij dat zij haar team nog nooit zoveel heeft zien lachen. Eigenlijk doe ik overal dezelfde oefeningen die allemaal gericht zijn op uiteindelijk sterkere teams en het creëren van mensen die de klei uit de oren trekken en zich anders gaan gedragen. Mijn boodschap gaat vaak ook over verwachtingsvol kijken naar anderen. Als je het daar hebt opgegeven dan wordt het natuurlijk ook niets meer. Voor mij is voetbal ook meer geworden dan zelf scoren. Het is een middel om binnen te komen en

andere mensen iets te leren over hun talent en hoe je daar mee om kunt gaan. Meer spelen zorgt in mijn beleving ook echt voor een beter team met meer vertrouwen.”

Modegril al dat spelen?

“Of het nu een trend is of niet, ik geloof erg in spelen. Moeten we meer doen, overall denk ik. Dat brengt mensen in beweging. Plezier en pret werken als ijsbreker en zorgen voor verbinding tussen mensen. Humor en een blij ei zijn zoals ik helpen daar wel bij. Onze aanpak heeft ook een methodische basis die we inzetten bij onze projecten. Zo gebruiken we de kracht van de positieve mindset en werken we aan zelfvertrouwen. Autonomie en zelf doen zijn woorden die daarbij passen. De kracht om eigen keuzes te maken is

aantoonbaar helpend. We werken ook aan duurzame zelfregie door te focussen op het uitstellen van kortetermijnbeloning en jongeren te leren om ook de langetermijndoelstelling in de gaten te houden. Wil je snel geld verdienen in de criminaliteit of een eigen zaak opbouwen? Het kost wat meer moeite om een andere weg te kiezen, maar het

groeien. Ik geef terug wat ik zie gebeuren, maar wil ook zelf feedback. Lachen, plezier maken en verbinden, het klinkt zweverig maar het is zo belangrijk, dat leer ik ook van mijn groepen. Al hebben ze vreselijke dingen meegemaakt, er is nog wel steeds levenslust. Het woord *inshallah* past mij ook, in het moment leven en alles eruit halen. Niet zomaar ervan uitgaan dat morgen gegeven is.”

Ik heb mijn team nog nooit zo zien lachen

levert ook meer op. Ik werk daarin samen met onderwijskundigen en pedagogen, want voor mij geldt ook: ik weet dat ik onbewust bekwaam ben, maar ik wil ook graag die volgende stap zetten naar bewust bekwaam zijn. Ik wil woorden geven aan wat ik doe. Zo is reflectie een vast onderdeel tijdens onze workshops, zodat ook ik kan blijven leren en

Tips voor anderen

“Zonder zweverig te worden, vind ik dat je alles uit het leven moet halen. En waar je ook zit (sloppenwijk of bij de bank), je moet overal luisteren naar je lichaam. We drijven zo ver af van wat we voelen en dat is niet goed. Je ongelukkig voelen zit als eerste in je lijf. Stress ook. Dat begint bij pijn onder in je buik. Met alle veranderingen die er steeds op ons afkomen, zou ik echt willen zeggen: durf ook naar die pijn toe te gaan. Misschien levert het je tranen op, maar het wordt wel beter omdat als jij kwetsbaar bent er mensen om je heen komen staan die je gaan helpen. Stil blijven staan heeft nog nooit iemand gelukkig gemaakt. En dat gold natuurlijk ook voor mij. Ik had jaren op mijn fietsje naar mijn leuke werkgever kunnen gaan, best handig met mijn heimwee. Maar in plaats daarvan heb ik de pijn opgezocht en ben ik naar de favela's gegaan. Dat is zo goed voor mij geweest. In de toekomst wil ik dit werk zeker voortzetten: andere klei in de oren van jongeren stoppen zodat we met zijn allen een betere toekomst krijgen met gelijke kansen voor iedereen.

Niek de Groot, redactie TvOO, en
Ria van Dinteren, hoofdredacteur TvOO

